

Nr 33.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Genom en den 21 mars 1947 dagtecknad proposition, nr 200, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Förordning

angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas att 7 och 13 §§ samt 21 § 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives ävensom att till 14 § samma förordning skall fogas ett nytt moment, betecknat 2 mom., av den lydelse nedan sägs.

(Gällande lydelse:)

7 §.

(Föreslagen lydelse:)

7 §.

Från rätt — — — — —	Från — — — — — skäl uteslutas
1) den som — — — — —	annans räkning;
2) den som — — — — —	eller adoptivbarn;
3) den som — — — — —	erkänd arbetslöshetskassa;
4) den som icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder;	4) den som icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder.
5) utländsk medborgare, såvida han icke tillhör stat, med vilken sådan överenskommelse träffats, som avses i 13 §, eller beträffande vilken Konungen särskilt förordnat, att medborgare i den staten må kunna erhålla medlemskap.	

Utan hinder — — — — — såsom medlemmar.

¹ Senaste lydelse av 7 § se SFS 1943: 185 och av 21 § 2 mom. se SFS 1946: 332. Bihang till riksdagens protokoll 1947. 9 saml. 2 avd. Nr 33.

(Gällande lydelse:)

13 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att medborgare i denna skall vid tillämpningen av denna förordning likställas med svensk medborgare.

14 §.

21 §.

2 mom. Har någon — — — — — till godo.

Erkänd arbetslöshetskassa må med statserkänd arbetslöshetskassa inom främmande stat, med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §, träffa sådan överenskommelse, som i första stycket av detta moment avses. Dylik överenskommelse skall för att bliva gällande godkännas av tillsynsmyndigheten.

Finnes i främmande stat, med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §, obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, och äga de däri försäkrade räkna sig till godo avgifter erlagda till svensk erkänd arbetslöshetskassa, må dylik kassa med tillsynsmyndighetens godkännande medgiva, att i den främmande staten erlagda avgifter må helt eller delvis tillgodoräknas medlem vid tillämpning av denna paragraf.

(Föreslagen lydelse:)

13 §.

Beträffande rätten för utländsk medborgare att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa äger tillsynsmyndigheten, där så finnes påkallat, föreskriva särskilda begränsningar utöver dem, varom eljest stadgas i denna förordning.

14 §.

2 mom. Beträffande rätten för utländsk medborgare att uppbara understöd från erkänd arbetslöshetskassa äger tillsynsmyndigheten, där så finnes påkallat, föreskriva särskilda begränsningar utöver dem, varom eljest stadgas i denna förordning.

21 §.

Erkänd arbetslöshetskassa må med statserkänd arbetslöshetskassa inom främmande stat träffa sådan överenskommelse, som i första stycket av detta moment avses. Dylik överenskommelse skall för att bliva gällande godkännas av tillsynsmyndigheten.

Finnes i främmande stat obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, och äga de däri försäkrade räkna sig till godo avgifter erlagda till svensk erkänd arbetslöshetskassa, må dylik kassa med tillsynsmyndighetens godkännande medgiva, att i den främmande staten erlagda avgifter må helt eller delvis tillgodoräknas medlem vid tillämpning av denna paragraf.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Tillsynsmyndigheten må — — — — — nämnda sammanslutning.
 Tillsynsmyndigheten må jämväl — — — — — nämnda sammanslutning.

Denna förordning träder i kraft
 den 1 juli 1947.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt 7 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor är utländsk medborgare utesluten från rätt att vinna inträde i sådan kassa eller att där kvarstå såsom medlem. Från denna regel givas emellertid två undantag. Det ena är, att utlänningen tillhör stat, med vilken på ömsesidighet grundad överenskommelse träffats att medborgare i denna skall vid tillämpningen av förordningen om erkända arbetslöshetskassor likställas med svensk medborgare, och det andra, att utlänningen är medborgare i stat, beträffande vilken Konungen särskilt förordnat, att medborgare i den staten må kunna erhålla medlemskap. I det senare fallet äger vederbörande icke full likställdhet med svensk medborgare såtillvida att hans rätt att vinna inträde i viss kassa är beroende av om kassan beslutat att intaga medlemmar av hans nationalitet.

Ömsesidighetsöverenskommelser ha ingåtts med Schweiz, Tjeckoslovakien, Danmark, Österrike och Polen, medan Konungen förordnat om möjlighet att erhålla medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa för medborgare i Finland och Norge. Dessutom har Konungen med stöd av förenämnda undantagsbestämmelse i förordningen om erkända arbetslöshetskassor samt lagen den 17 juni 1938 angående rätt för Konungen att meddela förordnande om vissa förmåner åt statslösa m. fl. förordnat, att förutvarande medborgare i Estland, Lettland eller Litauen, vilka inneha svenskt främlingspass, må kunna erhålla medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa.

I skrivelse till socialstyrelsen den 13 november 1946 har *de erkända arbetslöshetskassornas samorganisation* anförts, att majoriteten av de utlänningar, som vistades här i landet, i enlighet med det anförda kunde tillhöra svensk arbetslöshetskassa och att detta förhållande torde kunna antagas bli bestående. Det vore dock ingalunda ovanligt, att utländska medborgare på grund av förordningens bestämmelser icke kunde intagas som medlemmar i kassorna, och detta förhållande hade visat sig medföra vissa olägenheter. Genom det av fackförbunden uppställda generella kravet på att fackförbundsmedlemmar även skulle tillhöra vederbörande arbetslöshetskassa och den omständigheten att avgiftsuppbörden skedde gemensamt för fackförbundet och kassan hade förbundsmedlemmarna kommit att be-

trakta kassaavgiften närmast som ett extra tillägg till förbundskontingen- ten, vilket en del medlemmar under intrycket av nuvarande ringa arbets- löshetsrisk betalade mera av hänsyn till solidaritetskravet än med tanke på att de därmed skapade sig ett skydd mot följderna av arbetslöshet. Dessa medlemmar ansåge det därför vara en orättvisa, att vissa utländska fackförbundsmedlemmar sluppe bidra till arbetslöshetskassans ekonomi. För ifrågavarande utlänningar däremot framstode mot bakgrunden av deras större arbetslöshetsrisk och mera utsatta ställning arbetslöshetsförsäkringen som en väsentlig förmån, vilken undanhölles dem, trots att de vore fack- förbundsmedlemmar. Förbudet för utländska medborgare att inträda i erkänd arbetslöshetskassa utgjorde således ett irritationsmoment och med- förde med hänsyn till det tekniska sambandet mellan kassa och förbund administrativa olägenheter.

I skrivelsen har samorganisationen vidare anfört följande.

Bestämmelserna rörande medlemskap i erkända arbetslöshetskassor för utländska medborgare torde ha utformats i syfte att underlätta möjlighe- terna för svenska medborgare i utlandet att åtnjuta förmånerna av där före- kommande arbetslöshetsförsäkring. I vad mån detta syfte verkligen till- godoses genom förordningens restriktiva stadganden torde vara svårt att uttala sig om, men samorganisationen förutsätter, att man även på annat sätt, exempelvis genom samarbetet inom de Förenade Nationerna, kan uppnå de eftersträfvade förmånerna för svenska medborgare med arbets- anställningar i utlandet. Samorganisationen förutsätter vidare, att den ytter- ligare ekonomiska belastning för kassorna, som kan tänkas uppkomma genom att arbetslöshetsförsäkringen göres tillgänglig för samtliga utländska medborgare i Sverige, blir av ringa storleksordning.

Under hänvisning till det anförda har samorganisationen anhållit, att socialstyrelsen ville medverka till att en sådan ändring av förordningen om erkända arbetslöshetskassor komme till stånd, att nu gällande inskränkning i rätten för utländsk medborgare att tillhöra erkänd arbetslöshetskassa helt bortfölle.

Med anledning av denna skrivelse har *socialstyrelsen* gjort en framställ- ning till Kungl. Maj:t i ärendet.

Fördraganden, statsrådet Mossberg, har i propositionen anfört:

»För närvarande äga utländska medborgare endast i begränsad omfatt- ning rätt att vinna inträde i svensk erkänd arbetslöshetskassa. Förutsätt- ning för att dylikt rätt skall föreligga är att utlänningen är medborgare i stat, med vilken s. k. ömsesidighetsöverenskommelse slutits i fråga om arbetslöshetsförsäkring, eller att Konungen förordnat att medborgare i ifråga- varande stat må vara medlemmar av svensk arbetslöshetskassa. Härjämte kunna, i följd av särskild lagstiftning, statslösa och politiska flyktingar efter Konungens förordnande tillerkännas rätt att vinna medlemskap i sådan kassa. På grund av nu angivna undantagsbestämmelser torde majoriteten av här i landet vistande utlänningar kunna komma i åtnjutande av de för-

delar, arbetslöshetsförsäkringen erbjuder. Åtskilliga utläningar, som inneha arbetsanställning här, äro dock uteslutna därifrån.

Arbetslöshetskasseförordningens restriktiva bestämmelser om rätt för utländsk medborgare att vara medlem av arbetslöshetskassa ha väsentligen tillkommit av hänsyn till kassorna själva. Det ansågs icke kunna ifrågakomma att utan vidare ålägga kassorna skyldighet att upptaga utländska medborgare såsom medlemmar å samma villkor som svenska medborgare med hänsyn därtill att det kunde vara fråga om utländsk medborgare, vars hemland vägrade svensk medborgare motsvarande förmån. Man befarade att i dylikt fall en likställighet mellan utländska och svenska medborgare i fråga om rätten att tillhöra svensk arbetslöshetskassa skulle stöta på starkt motstånd från kassornas sida.

Det sålunda anförda skälet äger numera ingen aktualitet, då framställning föreligger från kassornas sida om genomförande av full likställighet mellan svenska och utländska medborgare i förevarande hänseende. Läget på arbetsmarknaden är också sådant, att ömsesidighetskravet torde ha helt kommit i bakgrunden. Då härtill kommer att socialstyrelsen och samtliga i ärendet hörda myndigheter förordat att i princip utländsk medborgare blir jämställd med svensk i fråga om rätten att tillhöra arbetslöshetskassa, tillstyrker jag införandet av en sådan ordning. Det nuvarande stadgandet i 7 § arbetslöshetskasseförordningen om förbud för utländsk medborgare att vinna inträde i arbetslöshetskassa bör i följd härav utgå, liksom reglerna i 13 § om slutandet av s. k. ömsesidighetsöverenskommelse. Till följd härav erfordras en redaktionell jämkning även i 21 § 2 mom.

Socialstyrelsen har i sitt yttrande i ärendet erinrat, att i det av internationella arbetskonferensen år 1934 antagna förslaget till arbetslöshetskonvention — vilken för Sveriges del ej ratificerats med hänsyn till vissa oöverensstämmelser mellan konventionen och förordningen om erkända arbetslöshetskassor — medlemsstat äger vägra utländsk medborgare likställighet med inhemsk i fråga om utbetalning från fonder, till vilka den sökande icke bidragit. Med hänsyn härtill har styrelsen ansett att vissa inskränkningar i utlännings rätt att vinna inträde i eller uppbära arbetslöshetsunderstöd från erkänd arbetslöshetskassa borde kunna föreskrivas och att det skulle få ankomma på tillsynsmyndigheten att meddela föreskrifter härutinnan. Vad styrelsen sålunda föreslagit har ej föranlett erinran i yttrandena och jag tillstyrker även för egen del dylika regler. Föreskrift i ämnet torde, såsom socialstyrelsen föreslagit, beträffande rätten att vinna inträde kunna upptagas i 13 § i stället för de däri nu förekommande reglerna om ömsesidighetsöverenskommelsers ingående, vilka regler, såsom jag nyss nämnt, böra utgå ur författningen. I vad angår begränsningar i rätten att uppbära understöd torde de ifrågasatta föreskrifterna böra i enlighet med vad socialstyrelsen jämväl föreslagit upptagas såsom ett nytt moment i 14 §.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 juli 1947.»

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till någon saklig erinran mot det genom propositionen framlagda författningsförslaget.

I propositionen föreslås, att till 14 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor fogas ett nytt moment, betecknat 2 mom. Då sålunda nuvarande 14 § skall betecknas 1 mom. synes en redaktionell jämkning av författningsförslagets ingress böra ske.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklaring att riksdagen funnit viss redaktionell ändring böra vidtagas i det genom propositionen framlagda författningsförslaget, måtte för sin del antaga nämnda förslag med den ändring att ingressen erhåller följande lydelse:

Härigenom förordnas, att 7 och 13 §§ samt 21 § 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives ävensom att 14 § samma förordning skall på det sätt ändras, att paragrafens nuvarande lydelse betecknas 1 mom. och att till paragrafen fogas ett nytt moment, betecknat 2 mom., av den lydelse nedan sägs.

Stockholm den 22 maj 1947.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund*, Löfvander, Hage, Sten, fröken Osvald*, herrar Nerman och Carl Eric Ericsson*;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Hagård*, Hellbacken*, Ryberg*, Larsson i Östersund*, Jacobsson i Igelsbo, fru Boman* och herr Lundberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

¹ Senaste lydelse av 7 § se SFS 1943: 185 och av 21 § 2 mom. se SFS 1946: 332.